

רשומות

הצעות חוק

22 באפריל 1991

2050

ח' באייר התשנ"א

עמוד

194

חוק העונשין (תיקון מס' 36), התשנ"א-1991

תיקונים עקיפים:

חוק כלי היריה, התש"ט-1949

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984

חוק סמכויות חיפוש בשעת חירום (הוראות שעה), התשכ"ט-1969

חוק העונשין (תיקון מס' 36), התשנ"א-1991 [414]

1. בחוק העונשין, התשל"ז-1977' (להלן - החוק העיקרי), במקום סעיף 36 יבוא:
- "מאסר וקנס 36. נקבע בחוק מאסר בלבד או נקבע מאסר או קנס לחלופין, רשאי בית המשפט להטיל מאסר או קנס או שניהם כאחד; אולם מקום שנקבע בחוק מאסר חובה לא יטיל בית המשפט קנס בלבד."
2. סעיף 62 לחוק העיקרי - בטל.
3. בסעיף 144 לחוק העיקרי -
- (1) במקום כותרת השוליים יבוא "עבירות בנשק";

דברי הסבר

- לסעיפים 1 ו-2**
סעיפים 36 ו-62 לחוק העונשין, התשל"ז-1977' (להלן - חוק העונשין), קובעים:
- "מאסר או קנס 36. נקבע בחוק מאסר או קנס לחלופין, רשאי בית המשפט להטיל אחד מהם או שניהם כאחד.
- מאסר שאין כנגדו קנס 62. נקבע בחוק מאסר ולא נקבע קנס, רשאי בית המשפט להטיל מאסר או קנס. אמור בסעיף 61, אולם מקום שנקבע בחוק מאסר חובה לא יטיל בית המשפט קנס בלבד."
- מוצע להסמיק את בית המשפט בהוראת חוק אחת להטיל קנס בנוסף למאסר בשל עבירה שנקבע לה עונש מאסר בלבד.
- לסעיפים 3 ו-6**
כללי
- סעיף 144 לחוק העונשין קובע:
- "החזקת נשק שלא כדין 144. (א) המחזיק נשק ואין בידו להוכיח רשות על פי דין להחזקתו, דינו - מאסר שבע שנים, אולם אם היה הנשק חלק, אבזר או תחמושת כאמור בסעיף קטן (ג)1 או (2), דינו - מאסר שלוש שנים.
- (ב) הנושא או מוביל נשק ואין בידו להוכיח רשות על פי דין לנשיאתו או להובלתו, דינו - מאסר עשר שנים, אולם אם היה הנשק חלק, אבזר או תחמושת כאמור בסעיף קטן (ג)1 או (2), דינו - מאסר שלוש שנים.
- (ג) בסעיף זה, "נשק" -
- (1) כלי שסוגל לירות כדור, קלע, פגז, פצצה או כיוצא באלה, שבכוחם להמית אדם, וכולל חלק, אבזר ותחמושת של כלי זה;

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226: התשנ"א, עמ' 34.

(2) בסעיף קטן (א), במקום הרישה יבוא: "הרוכש או המחזיק נשק בלא רשות על פי דין להחזקתו";

(3) בסעיף קטן (ב), במקום המלים "ואין בידו להוכיח רשות" יבוא: "בלא רשות";

(4) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(1ב) סעיפים קטנים (א) ו-(ב) לא יחולו על מי שעבר את העבירות בשל כך בלבד שלא שילם את האגרה לחידוש רישונו או תעודת הרשאתו בהתאם לחוק כלי היריה, התש"ט-1949², או התקנות על פיו.

(2) המייצר, מייבא או מייצא נשק או הסוחר בו או עושה בו כל עסקה אחרת שיש עמה מסירת החזקה בנשק לזולתו בין בתמורה ובין שלא בתמורה, בלא רשות על פי דין לעשות פעולה כאמור, דינו - מאסר חמש עשרה שנים.

דברי הסבר

החוקת נשק או נשיאתו שלא כדין, שעונשן שבע או עשר שנות מאסר.

מצב דברים זה אינו סביר: המדובר במחדל טכני בלבד, שכן חידוש הרישיון, על פי חוק כלי היריה והחקנות לפיו, נעשה באופן אוטומטי עם תשלום אגרת חידוש הרישיון, ולמעשה לא נעשית שום בדיקה מהותית חדשה באשר להחזקת הנשק בידי מי שמחדש את רישונו.

מוצע להוציא מחדל כאמור במפורש מגדר העבירות של החוקת נשק ונשיאתו שלא כדין הקבועות בסעיף 144 לחוק העונשין, ולקבעו כעבירה מיוחדת בחוק כלי היריה, שעונשה יהיה ששה חודשי מאסר.

ב. לסעיף קטן (ב)

סעיף 144 לחוק העונשין קובע עבירה של החזקת נשק שלא כדין ועבירה של נשיאת נשק או הובלתו שלא כדין. הסעיף איננו כולל עבירה של סחר בנשק.

הוראות האוסרות ייצור, יבוא, יצוא וסחר בנשק כלולות כיום בחוק כלי היריה. מוצע להעביר לחוק העונשין איסורים אלה. סעיף 16 לחוק כלי היריה יתוקן לפי זה. בכך ירוכזו עיקרן של הוראות החוק הקובעות עבירות בנשק, בדבר חקיקה אחד.

מוצע להחמיר את עונש המאסר למייצר, למייבא, למייצא או לסוחר בנשק שלא כדין, העומד כיום על שנת מאסר אחת (על פי סעיף 16(א) לחוק כלי היריה) ולהעמידו על חמש עשרה שנות מאסר.

החמרה זו מתבקשת הן מתומרת מעשה העבירה כשלעצמו והן לשם יצירת סולם ענישה ראוי, שבראשו עבירת הסחר בנשק, מתחתיה עבירה של הובלת נשק שלא כדין ובתחתית הסולם - עבירה של החזקת נשק שלא כדין (שעונשן חמש עשרה שנות מאסר, עשר שנות מאסר, ושבע שנות מאסר), להוציא מקרים שבהם הנושא, המוביל או המחזיק בנשק עושה כן בחלק מנשק, שאז עונשו יהיה שלוש שנות מאסר בלבד.

(ג) העובר על הוראה מהוראות חוק זה או על תנאי או הגבלה שנקבעו ברשיון או בתעודת הרשאה שניתנו לפי חוק זה, ועבירתו אינה עבירה לפי סעיף קטן (א) או (ב) או לפי חיקוק אחר, דינו - מאסר עד ששה חודשים או קנס עד מאה וחמישים לירות או שני העונשים כאחד.

מגמתו של סעיף 2 לחוק המוצע הנה לרכזו בדבר חקיקה אחד את העבירות בנשק ולצמצם את הפיצול הקיים בנושא זה בין חוק העונשין ובין חוק כלי היריה. על פי ההצעה יכללו מרבית העבירות בנשק בחוק העונשין, ואילו חוק כלי היריה יהווה, בעיקרו, חוק המסדיר את הרישוי של כלי היריה.

לסעיף 3(2)

מוצע לקבוע את ההוראה העונשית של קניית נשק בלא רשות כדין - בחוק העונשין ולא בתוק כלי היריה, ולהחמיר את העונש בשל עבירה זו משנת מאסר אחת לשבע שנות מאסר. בכך יישווה עונשו של הרוכש נשק בלא רשות כדין למחזיק בנשק בלא רשות כאמור.

לסעיפים 3(3) ו-3(6)

מוצע לנסח מחדש את העבירות של החזקת נשק או נשיאתו שלא כדין (סעיפים קטנים (א) ו-(ב) לסעיף 144 לחוק העונשין) באופן בהיר יותר, ובאופן שהגדרותיהן יכללו את יסודותיהן בלבד.

הכלל הראיתי שלפיו נטל הראייה לקיומה של רשות על פי דין לענין עבירות אלה מוטל על הנאשם, יעוגן מעתה בהוראה נפרדת (סעיף קטן (1ג) לאותו סעיף).

לסעיפים 3(4) ו-3(6)

א. לסעיף קטן (1ב)
המחזיק נשק בלא שחידש את תוקף הרישיון להחזקתו, דהיינו בלא ששילם במועד את אגרת חידוש הרישיון, נתפס כיום בגדר העבירות החמורות הקבועות בחוק העונשין של

² ס"ח התש"ט, עמ' 143; התשנ"א, עמ' 84.

(ב3) הרשאי על פי דין למכור או למסור נשק והוא מוכרו או מוסרו לאדם שאינו רשאי על פי דין להחזיק בו, דינו - מאסר שבע שנים; ואולם אם היה הנשק חלק, אבזר או תחמושת כאמור בסעיף קטן (ג1) או (2), דינו - מאסר שלוש שנים.

(5) בסעיף קטן (ג2), בסופו יבוא: "ולמעט מכל גז מדמיע כהגדרתו בחוק כלי היריה, התש"ט-1949";

(6) במקום סעיף קטן (ג1) יבוא:

"(ג1) לענין סעיף זה -

(1) אחת היא אם בעת שנעברה העבירה היה הנשק תקין לשימוש או לא;

(2) הטוען לרשות על פי דין - עליו הראיה."

4. בסעיף 184 לחוק העיקרי, במקום הגדרות "פגיון" ו"סכין" יבוא:

"סכין" - כלי בעל להב או כלי אחר שסוגל לדקור או לחתוך;

"אולר" - סכין מתקפלת שאורך להבה אינו עולה על עשרה סנטימטרים ושלא ניתן להפכה, בעזרת קפיץ או באמצעי אחר, לסכין שלהבה קבועה."

דברי הפבר

(1) לא נועדו לשמש במקצוע, במלאכה, בעסק או לצרכי בית;

(2) נועדו לשמש במקצוע, במלאכה או בעסקו של הנושא אותם או לצרכי בית, אך נישאים שלא לאותו שימוש;

"סכין" - לרבות כל מכשיר שאינו פגיון ויש לו להב, בין שחודו שנון ובין שאינו שנון, ולמעט סכין מתקפלת שאורך להבה אינו עולה על עשרה סנטימטרים ואי אפשר להפכה, בעזרת קפיץ או באמצעי אחר, לפגיון או לסכין שלהבם קבוע.

"משקה משכר" - כמשמעותו בסעיף 2 לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968.

פגיונות

185. המייצר פגיון, מוכרו, מציעו או מציגו למכירה, או נושא, במקום שעליו החילה הממשלה הוראות סעיף זה בצו, והמייבא פגיון, דינם - מאסר שלוש שנים.

סכינים

186. (א) הנושא סכין מחוץ לתחום ביתו או חצריו, במקום שעליו החילה הממשלה הוראות סעיף זה בצו, ולא הוכיח שהסכין היתה דרושה לו למטרה כשרה, דינו - מאסר שנה אחת.

(ב) מפקד משטרת המחוז שבו נמצא האדם נושא הסכין רשאי, לפי שיקול דעתו, בהתחשב בנסיבות הענין, להורות שלא יוגש כתב אישום לפי סעיף זה.

בהתאם לתיקון המוצע בחוק העונשין ובחוק כלי היריה יישמר עקרון שירותן של ההוראות העונשיות בחוק כלי היריה. לפיכך, באותם מקרים שבהם קיימת עדיין תפיפה בין שני דברי החקיקה, יגברו הוראות חוק העונשין.

ג. לסעיף קטן (ב3)

הוראה האוסרת על מי ערשאי על פי דין למכור או למסור נשק, למכרו או למסרו למי שאינו רשאי על פי דין להחזיק בו, מעוגנת כיום בסעיף 6(ב) לחוק כלי היריה. העונש הקבוע בשל הפרת הוראה זו הוא שנת מאסר אחת (סעיף 16(ב) לחוק כלי היריה).

מוצע להעביר את ההוראה העונשית האמורה מחוק כלי היריה לחוק העונשין ולהחמיר את עונשה לשבע שנות מאסר.

החמרה זו מתבקשת לשם השוואת עונשו של המחזיק בנשק שלא כדין לעונשו של זה שמוסר נשק לידיו. בהתאם למגמה זו, מוצע גם לקבוע עונש של שלוש שנות מאסר למוכר או למסר חלק של נשק למי שאינו רשאי על פי דין להחזיק בו, כדי להשוות עונש זה לעונש הקבוע למחזיק ולנושא חלק של נשק שלא כדין.

לסעיפים 4 ו-5

סעיפים 184 עד 188 לחוק העונשין קובעים:

"הגדרות

184. לענין סימן זה -

"פגיון" - לרבות חרב, סכין או מכשיר אחר שיש להם להב שחודו שנון, אם בעיקרם -

5. במקום סעיפים 185 עד 188 לחוק העיקרי יבוא:

החלפת סעיפים
185 עד 188

185. הסוחר, מייצר או מייבא סכין שלא נועדה לשמש במקצוע, במלאכה, בעסק, לצרכי בית או למטרה כשרה אחרת, דינו - מאסר שבע שנים.

186. (א) המחזיק סכין מחוץ לתחום ביתו או חצריו, שלא למטרה כשרה, דינו - מאסר חמש שנים;

(ב) לענין סעיף זה, חוקה כי, כל עוד לא הוכח אחרת -

(1) החזקת סכין מחוץ לתחום ביתו של אדם או חצריו - אינה למטרה כשרה;

(2) החזקת אולר - הנה למטרה כשרה.

6. בחוק כלי היריה, התש"ט-1949 -

תיקון חוק
כלי יריה

(1) בסעיף 1 -

(א) בהגדרת "כלי יריה", בסופה יבוא "ולמעט מכל גז מדמיע";

דברי הסבר

ביום 18.2.1937 פורסם בעתון הרשמי צו המחיל את הוראות הסעיפים האמורים בכל חלקי הארץ למעט אזורים שבטיים מסויימים בדרום הארץ ואזור באר שבע. אין הצדקה לשמר הגבלה טריטוריאלית זו לתחולתן של עבירות בסכין, ועל כן מוצע להשמיט הגבלה זו.

ד. מוצע לבטל את ההוראה המסמיכה את מפקד משטרת המחוז להורות על אי הגשת כתב אישום בשל נשיאת סכין, המעוגנת כיום בסעיף 186(ב) לחוק העונשין, שכן היא מיותרת לאור הוראות הכלליות של סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982, המסמך תובע שלא להעמיד אדם לדין מחוסר ראיות או מחוסר ענין לציבור.

ה. מוצע למחוק את ההוראה לענין סמכות החילוט, הקבועה בסעיף 188 לחוק הקיים, אשר הנה מיותרת, היות וקיימת סמכות כללית לבית המשפט לצוות, בנוסף לכל עונש, על חילוט חפץ שנעברה בו עבירה: כאמור בסעיפים 32 ו-39 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצור וחילוץ) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969.

לסעיפים (1)6, (5)6 ו-(6)6

מכל גז מדמיע נחפס כיום בגדר הגדרות "נשק" ו"כלי יריה" שבחוק העונשין ובחוק כלי היריה. החוקתו ונשיאתו טעונות, על כן, רישיון או תעודת הרשאה בהתאם לחוק כלי היריה. הנושא או מחזיק מכל שלא ברשות כאמור, דינו - שבע או עשר שנות מאסר (סעיף 144 לחוק העונשין).

לאור מיעוט הנזק הפיזי העלול להיגרם לאדם כתוצאה משימוש במכלי גז מדמיע מן הסוגים המפורטים בתוספת המוצעת לחוק כלי היריה, ולאור העובדה כי הם משמשים להגנה עצמית לפרט, מוצע לבטל את דרישת הרישוי למכלים אלה.

סמכות לתפוס פגיון או סכין

187. הממונה על תחנת משטרה רשאי להורות על חיפוש אצל אדם החשוד בנשיאת פגיון או סכין בניגוד לחוק זה ורשאי הוא לתפוס.

חילוט

188. כל פגיון או סכין, שעליהם הורשע אדם לפי חוק זה - יחולט.

א. ההגדרות הקיימות של פגיון וסכין אינן ברורות ומוצע להחליפן. לפי המוצע, יתייחסו העבירות בסכין לכל כלי בעל להב או כלי אחר שסוגל לתתוך או לדקור.

כן מוצע להוסיף הגדרה של "אולר", המבוססת על הסייג הקיים כיום בהגדרת "סכין" ולהרחיב את עבירת החזקת סכין שלא כדין, כך שתכלול גם את המחזיק אולר, בנוספות מהן עולה כי הוא מחזיק אותו למטרה פסולה.

מוצע לנסח מחדש את סעיף 185 לחוק העונשין, על מנת להתאים את הוראתו להגדרה החדשה המוצעת למונח "סכין" ועל מנת לאפשר סחר, ייצור וייבוא של סכין למטרות כשרות נוספות על המטרות הנוכחיות כיום בסעיף 184(1) לחוק העונשין.

ב. מוצע להחמיר את העונשים הקבועים בסעיפים 185 ו-186 לחוק העונשין. העונש בשל החזקת סכין שלא כדין יוחמר משנת מאסר אחת לחמש שנות מאסר, ואילו העונש בשל ייצור, יבוא וסחר בסכין יוחמר משלוש שנות מאסר לשבע שנות מאסר. התמרה זו תיצור ענישה ראויה לעבירות בנשק קר בהשוואה לעבירות בנשק חם.

ג. מוצע לבטל את התנאי הארכאי שלפיו מוגבלת תחולתן הטריטוריאלית של העבירות לפי סעיפים 185 ו-186 לחוק הקיים ל"מקום שעליו החילה הממשלה" הוראותיהן "בצו".

(ב) אחרי הגדרת "מטווח קליעה" יבוא:

"מכל גז מדמיע" – מכל שמשקל תכולתו הוא כפי שנקבע בתוספת, והמכיל או שסוגל להכיל או לפלוט חומר מדמיע, וייעודו הגנה עצמית, ובלבד שמנגנון ההפעלה שלו אינו כולל תרכובות של חומרי בערה או נפץ;

"חומר מדמיע" – חומר מן הסוגים המפורטים בתוספת ובריכוז הקבוע בה.

(2) בסעיף 6(ב), במקום "אם" יבוא "לאחר שנוכת כ";

(3) בסעיף 11(2) –

(א) בפסקה (א), במקום הסיפה המתחילה במלה "מפקח" יבוא:

"קצין משטרה בכיר, כהגדרתו בפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971, שהוסמך לכך בידי המפקח הכללי של המשטרה";

(ב) בפסקה (ב), במקום הסיפה המתחילה במלה "מפקח" יבוא:

"קצין משטרה בכיר, כהגדרתו בפסקה (א), שהוסמך לכך בידי המפקח הכללי של המשטרה ואלוף פיקוד או נציגו";

(4) במקום סעיף 16 יבוא:

"עונשין 16. העושה אחת מאלה, דינו – מאסר ששה חדשים:

(1) עובר על הוראות סעיפים 4 או 5 בשל כך בלבד שלא שילם את האגרה לחידוש רשיונו או תעודת הרשאתו בהתאם לחוק זה או התקנות על פיו;

(2) עובר על הוראה מהוראות חוק זה או על תנאי או הגבלה שנקבעו ברשיון או בתעודת הרשאה שניתנו לפי חוק זה, ועבירתו אינה עבירה לפי חיקוק אחר";

(5) בסעיף 21, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) שר הפנים רשאי, לאחר התייעצות עם שר המשטרה, לקבוע שינויים בתוספת."

(6) אחרי סעיף 25 יבוא:

"תוספת"

(סעיף 1)

סוג החומר	ריכוז החומר הפעיל במכל	המשקל הנקי המרבי של תכולת המכל
1. "CS" (ortho-chlorobenzal-malononitrile)	2%	30 גרם
2. Capsaicin	2%	30 גרם

³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 17, עמ' 390.

תיקון חוק
בתי המשפט

7. בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984⁴, בתוספת השניה, אתרי "176" יבוא "186, 185".

תיקון חוק
סמכויות חיפוש
בשעת-חירום
(הוראות שעה)

8. בחוק סמכויות חיפוש בשעת-חירום (הוראות שעה), התשכ"ט-1969⁵ -

(1) בסעיף 1, בסופו יבוא:

"סכין" - כהגדרתו בסעיף 184 לחוק העונשין, התשל"ז-1977:"

(2) בסעיף 2(א) -

(א) בפסקה (4), אחרי "שלא כדין" יבוא "סכין";

(ב) בפסקה (5), במקום "שכלי יריה" יבוא "שסכין, כלי יריה".

דברי הסבר

(2) [בוטל]

(3) בכלי שיט אגב כניסתו לנמל או בעת שהייתו בו, אם החיפוש דרוש לדעתם כדי לשמור על בטחון הציבור;

(4) בכליו או בגופו של אדם אם יש להם חשד שאותו אדם נושא אתו שלא כדין כלי יריה או חומר נפץ;

(5) בכלי רכב או בכלי שיט אם יש להם חשד שכלי יריה או חומר נפץ נמצא בהם שלא כדין.

(ב) ואלה הרשאים לערוך חיפוש כאמור:

(1) שוטר;

(2) חייל;

(3) חבר הג"א;

(4) אדם אחר שהסמיכו לכך שר המשטרה ובידו תעודה המעידה על תפקידו שניתנה מאת שר המשטרה או מי שהוא הסמיך לכך.

לאור נפוצותם בעת האחרונה של מעשי פשע חמורים בסכין, מוצע להרחיב את סמכות החיפוש הנתונה היום בחוק סמכויות חיפוש בשעת חירום, לבעלי תפקידים שונים בנוגע לכלי יריה או חומר נפץ - גם בנוגע לסכין. הרחבה זו תאפשר לבעל תפקיד כאמור לערוך חיפוש על גופו ובכליו של אדם כאשר הוא חושד כי הוא מחזיק סכין שלא כדין, וכן לערוך חיפוש בכלי רכב כאשר הוא חושד כי מצויה בו סכין שלא כדין.

לסעיף 7

מוצע להסמיך את בית משפט השלום לדון בעבירות לפי סעיפים 185 ו-186 לחוק העונשין, ולסייע בכך להפחתת העומס המוטל על בית המשפט המחוזי.

לסעיף 8

סעיף 187 לחוק העונשין מייחד סמכות להורות על חיפוש אצל אדם החשוד בנשיאת סכין שלא כדין - לממונה על תחנת המשטרה, ובכך מותיר את השוטר המצוי בשטח בלא סמכות לערוך חיפוש באדם כאמור. מבחינה זו הוראת החוק הקיימת איננה מעשית, ומוצע לבטלה.

סעיף 2 לחוק סמכויות חיפוש בשעת-חירום (הוראות שעה), התשכ"ט-1969 (להלן - חוק סמכויות חיפוש בשעת חירום), קובע:

"חיפוש בשעת חירום

2. (א) בתקופה שקיים במדינה מצב חירום בתוקף אכרזה לפי סעיף 9(א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948, רשאי כל אחד מהמנויים בסעיף קטן (ב) לערוך חיפוש -

(1) בכליו או בגופו של אדם או בכלי רכב אגב כניסתם של האדם או של כלי הרכב לבנין או לחצרים מגודרים, או בעת שהייתם של האדם או של כלי הרכב בנמל, אם החיפוש דרוש לדעתם כדי לשמור על בטחון הציבור;

⁴ ס"ח התשמ"ד, עמ' 195.
⁵ ס"ח התשכ"ט, עמ' 226.

